

Mali princ

Antoine de Saint-Exupery

Molim svu djecu da mi oprostite što sam ovu knjigu posvetio odrasloj osobi. Imam jedno ozbiljno izvinjenje: ta odrasla osoba je najbolji prijatelj koga imam na svijetu. Imam i drugo izvinjenje: ta odrasla osoba u stanju je sve da razumije, čak i knjige za djecu. Imam i treće izvinjenje: ta odrasla osoba je gladna i hladno joj je. Potrebno je da je neko utješi. Ako sva ova izvinjenja nisu dovoljna, rado ću posvetiti ovu knjigu djetetu koje je nekad bila ta odrasla osoba. Sve odrasle osobe su najprije bile djeca. (Ali se malo njih toga sjeća.) Ispravljam dakle svoju posvetu:

Leonu Vertu
kad je bio mali dječak

Kad mi je bilo šest godina, vidio sam jednu veličanstvenu sliku u nekoj knjizi o prašumi koja se zvala »Istinite priče«. Slika je predstavljala zmijskog cara kako guta neku zvijer. Evo tog crteža.

U knjizi je pisalo: »Zmijski car guta svoju žrtvu cijelu, ne žvaćući je. Posle toga nije u stanju da se kreće i spava šest mjeseci dok je ne svari«.

Mnogo sam tada razmišljao o pustolovinama u prašumi i uspio sam da olovkom u boji nacrtam svoj prvi crtež koji je izgledao ovako:

Pokazivao sam svoje remek-djelo odraslima i pitao ih da li se plaše. Oni su mi odgovarali: »Zašto bi se plašili jednog šešira?«

Moj crtež nije predstavljao šešir. On je predstavljao zmijskog cara koji je progutao slona. Nacrtao sam tada zmijskog cara iznutra, kako bi odrasli mogli da shvate. Njima su uvijek potrebna objašnjenja. Moj drugi crtež je izgledao ovako:

Odrasli su mi savjetovali da je bolje da se bavim geografijom, historijom, matematikom i gramatikom nego crtanjem zmijskog cara spolja ili iznutra. I tako sam u šestoj godini prekinuo sjajnu slikarsku karijeru. Bio sam obeshrabren neuspjehom svog prvog i drugog crteža. Odrasli nikad ništa ne shvataju sami, a djecu zamara da im stalno daju objašnjenja.

Morao sam, dakle, da izaberem neki drugi poziv i naučio sam da upravljam avionom. Letio sam svuda pomalo. A geografija mi je, to je tačno, mnogo koristila. Umio sam da na prvi pogled razlikujem Kinu od Arizone. A to je vrlo korisno ako čovjek zaluta noću.

Tako sam, tokom života, često dolazio u dodir sa mnoštvom ozbiljnih ljudi. Dugo sam živio medju odraslima. Vidio sam ih sasvim izbliza. To nije mnogo popravilo moje mišljenje o njima.

Kada bih sreo nekog od njih ko bi mi izgledao malo bistriji, iskušavao sam ga svojim prvim crtežom, koji sam stalno čuvao. Želio sam da saznam da li on shvata. Ali dobijao sam uvijek isti dogovor: »To je šešir«. Poslije čega mu ne bih pričao ni o zmijskom caru, ni o prašumi, ni o zvijezdama. Razgovarao sam o temama koje on može da razumije, kao što je bridž, golf, politika ili automobili. Odrasli su bili zadovoljni što su upoznali tako interesantna čovjeka.

II

Tako sam živio sam, bez ikog s kim bih mogao istinski razgovarati, sve dok mi se, prije šest godina, nije desio kvar na motoru aviona u pustinji Sahari. Morao sam pokušati sasvim sam izvršiti ozbiljnu opravku. Za mene je to bilo pitanje života ili smrti. Imao sam pitke vode za osam dana.

Prve večeri zaspao sam na pustinjskom pijesku hiljadama kilometara daleko od najbližeg naseljenog mjesta. Bio sam usamljeniji od brodolomnika na splavu nasred okeana. Možete onda zamisliti moje iznenadjenje kad me je u zoru probudio neki čudan glasić. Rekao je:

- Molim te... nacrtaj mi ovcu!
- A?
- Nacrtaj mi ovcu...

Skočio sam na noge i protrljao oči pitajući se da li to sanjam. Ali nisam sanjao, ispred mene je stajao neobičan čovječuljak ozbiljno me promatrajući. Evo njegovog portreta koji sam, kasnije, uspio da nacrtam.

Ali moj crtež nije tako lijep kao njegov lik. To nije moja greška. Odrasli su me, kad mi je bilo šest godina, obeshrabrili u mom slikarskom pozivu, te tako nisam ništa naučio da crtam sem zmijskog cara spolja i iznutra.

Gledao sam, dakle, ovo prividjenje širom otvorenih očiju. Ne zaboravite da sam se nalazio hiljadama kilometara daleko od bilo kog naselja. A nije

izgledalo da je čovječuljak zalutao, niti da je umoran, gladan, žedan ili uplašen. Nije nimalo ličio na dijete izgubljeno usred pustinje, hiljadama kilometara daleko od bilo kog naselja. Kada sam napokon uspio progovoriti, rekao sam:

– Ali... šta radiš ti ovdje?

On mi tada ponovi, sasvim tiho, veoma ozbiljno:

– Molim te... nacrtaj mi jednu ovcu...

Kako je tajanstvenost djelovala na mene snažno nisam se usudio da ne poslušam. Ma koliko sve to izgledalo besmisleno hiljadama kilometara daleko od prvog nastanjenog mjesta u pustinji, izvadio sam iz džepa papir i olovku. Ali se tada sjetih da sam u životu učio geografiju, istoriju, matematiku i gramatiku, te rekoh čovječuljku (malo mrzovoljno) da ne znam da crtam. On mi odgovori:

– Nije važno. Nacrtaj mi ovcu.

Kako nikad nisam crtao ovcu, nacrtao sam mu ponovo svoj prvi crtež. Onaj što predstavlja zmijskog cara spolja. I bio sam preneražen kad sam čuo kako mi čovječuljak odgovara:

– Ne! Ne! Ja neću slona u zmijskom caru. Zmijski car je vrlo opasan, a slon je vrlo glomazan. Kod mene je sve tako malo. Treba mi ovca. Nacrtaj mi ovcu.

Tada sam počeo da crtam.

On je pažljivo posmatrao, a zatim reče:

– Ne! To je već sasvim bolesna ovca. Nacrtaj mi neku drugu.

Crtao sam dalje.

Moj prijatelj se nasmješio blagonaklono i rekao:

– Vidiš dobro i sam... to nije ovca, to je ovan. Ima rogove...

Ponovih, dakle, još jednom svoj crtež, ali i on je bio odbijen kao i prethodni:

– Ta je opet suviše stara. Ja hoću ovcu koja dugo živi.

Tada, nemajući više strpljenja, pošto sam se žurio da rasklopim svoj motor, nažvrljah crtež.

I dobacih: – Ovo je kutija. Ovca koju želiš je unutra.

Bio sam vrlo iznenađen kada sam vidio da se lice mog malog sudije ozarilo:

- To je upravo ono što sam trebao! Misliš li da će toj ovci biti potrebno mnogo trave?
- Zašto?
- Zato što je kod mene sve tako malo...
- To će joj sigurno biti dovoljno. Dao sam ti jednu sasvim malu ovcu.

On se nagnu nad crtež:

- Nije baš tako mala... Gle! Zaspala je...

Eto, tako sam se upoznao s malim princom.

Trebalo mi je dosta vremena da shvatim odakle je došao. Mali princ, koji mi je postavljao mnogo pitanja, kao da nikad nije čuo moja. Riječi izgovorene slučajno, malo-pomalo su mi sve otkrile. Tako, kad je prvi put spazio moj avion (neću da crtam svoj avion, to je isuviše komplikovan crtež za mene) on me upita:

- Kakva je to stvar?
- To nije stvar. To leti. To je avion. To je moj avion.

Bio sam ponosan da mu ispričam kako letim. Tada on uzviknu:

- Kako! Ti si pao s neba?

Da, priznadoh skromno.

- O! Kako je to čudno...

I mali princ se nasmijao grohotom što me je jako naljutilo. Želim da ljudi ozbiljno shvataju moje neprilike. Zatim on nastavi:

– Znači da i ti dolaziš s neba! Sa koje si planete?

Tračak svjetlosti kao da osvjetli tajnu njegovog prisustva, pa ga upitah iznenada:

– Ti, dakle, dolaziš sa neke druge planete?

Ali on ne odgovori. Klimao je lagano glavnom gledajući moj avion:

– Da, zbilja, u ovome nisi mogao doći iz velike daljine...

I on utonu u sanjarenje koje potraja dugo. Zatim, izvadi iz džepa svoju ovcu i udubi se u posmatranju svog blaga. Možete zamisliti koliko je radoznalosti probudilo u meni to polupovjerljivo saopštenje o »drugim planetama«.

Nastojao sam da o tome saznam što više:

– Odakle dolaziš, mališa? Gdje je to »kod tebe«?

Kuda hoćeš da odneseš svoju ovcu?

On mi odovori posle dugog ćutanja:

– Kutija koju si mi dao ima tu dobru stranu što može noću da joj posluži kao kuća.

– Naravno. I ako si dobar, dobićeš i konopac da je danju vežeš. I kočić.

Izgleda da je taj prijedlog zgranuo malog princa:

– Da je vežem? Kakva čudna misao!

– Ali ako je ne vežeš, odlutaće, pa će se

izgubiti...

Moj prijatelj ponovo prsnu u smijeh:

- Ali kud će da odluta?
- Ma kud. Pravo ispred sebe...

Tada mali princ primjeti ozbiljno:

- Nije važno, kod mene je sve tako malo!

I sa malo tuge doda:

- Pravo ispred sebe daleko se ne stiže...

IV

Tako sam saznao još jednu važnu stvar: da je planeta na kojoj je rođen jedva malo veća od neke kuće! To me nije mnogo iznenadilo. Znao sam dobro da osim velikih planeta kakve su Zemlja, Jupiter, Mars, Venera, kojima su data imena, postoje na stotine drugih koje su ponekad tako male da se jedva mogu sagledati teleskopom. Kada neki astronom otkrije jednu od njih, on joj umjesto imena daje broj. Nazove je na primjer, »asteroid 3251«.

Imam ozbiljnih razloga da vjerujem da je planeta sa koje je došao mali princ asteroid B 612.

Jedan turski astronom primjetio je teleskopom taj asteroid 1909. godine, i to samo jedanput.

On je tada svačano prikazao svoje otkriće na Medjunarodnom kongresu

astronoma. Ali mu niko nije vjerovao, zbog njegovog odjela. Takvi su odrasli. Srećom po asteroid B 612, neki turski diktator je, pod pretnjom smrti, nametnuo svom narodu evropski način odjevanja. Astronom je ponovio svoj prikaz 1920. godine, vrlo otmjeno obučen. I ovoga puta svi su bili njegovog mišljenja.

Ispričao sam vam ove pojedinosti o asteroidu B 612 i povjerio sam vam njegov broj, samo zbog odraslih. Odrasli vole brojeve. Kad im pričate o nekom novom prijatelju, nikad vas neće zapitati o onom što je bitno. Nikad vam neće reći: »Kakva je boja njegovog glasa? Koje su mu najomiljenije igre?

Da li skuplja leptire?« Nego vas pitaju: »Koliko mu je godina? Koliko ima braće? Koliko je težak? Koliko zaradjuje njegov otac?« Tek tada smatraju da ga poznaju. Ako kažete odraslima: »Vidio sam jednu lijepu kuću sa geranijumom u prozorima i golubovima na krovu...«, oni nisu u stanju da zamisle tu kuću. Treba im reći: »Vidio sam kuću od tristo hiljada maraka«. Tada će uzviknuti: »Mora da je jako lijepa!«

Isto tako, kad biste im rekli: »Dokaz da je mali princ postojao je taj što je bio divan, što se smijao i što je želio da ima ovcu. Kad neko hoće da ima ovcu, to je dokaz da postoji«, oni bi slegnuli ramenima i smatrali vas djetetom. Ali ako im kažete: »Zvijezda sa koje je on došao jeste asteroid B 612« ubjedićete ih i neće vam dalje dosadjivati pitanjima. Takvi su oni. Ne treba im zamjeriti. Djeca treba da budu veoma popustljiva prema odraslima.

Ali, naravno, mi koji shvatamo život, mi ne mislimo mnogo na brojeve. Volio bih da sam ovu priču počeo kao bajku. Recimo: »Bio jednom jedan mali princ koji je živio na nekoj planeti jedva nešto većoj od njega samog, i kome je bio potreban prijatelj...« Za one koji shvataju život, to bi izgledalo daleko istinitije.

Jer ja ne volim da se moja knjiga čita površno. Ja sa toliko tuge pričam ove uspomene. Prošlo je već šest godina otkako je moj prijatelj otišao sa svojom ovcom. To što ovdje pokušavam da ga opišem, to je zato da ga ne bih zaboravio. Žalosno je zaboraviti prijatelja. Nemaju svi prijatelja. I ja mogu postati kao odrasli koje interesuju samo brojevi. Zbog toga sam kupio kutiju s bojicama i olovkama. Nije lako vratiti se crtanju u mojim godinama, kada

čovjek nikad ništa nije pokušao da nacрта osim zmijskog cara spolja i iznutra, i to u svojoj šestoj godini! Potrudiću se, naravno, da nacrtam njegov lik što je moguće vjernije. Ali nisam sasvim siguran da ću pogoditi. Jedan crtež i uspije nekako, ali drugi ne liči više. Isto se tako malo varam i u pogledu rasta. Na ovoj slici mali princ je suviše visok. Na onoj suviše mali. Nisam više siguran što se tiče boje njegovog odjela. Onda nagadjam, malo ovako, malo onako, kako znam. Prevariću se, uostalom i u nekim značajnijim pojedinostima. Ali, to mi treba oprostiti. Moj prijatelj mi nije ništa objašnjavao. Možda je vjerovao da ličim na njega. Ali ja, na žalost, ne mogu da vidim ovcu kroz kutiju. Možda sam pomalo sličan odraslima. Mora da sam ostario.

V

Svakog dana bih doznao nešto novo o planeti, o odlasku, o putovanju. To je dolazilo sasvim lagano, kako bi mi palo na pamet. Tako sam, trećeg dana, čuo uzbudljivu priču o baobabima.

I ovoga puta bilo je to zahvaljujući ovci, jer me mali princ, kao obuzet nekom ozbiljnom sumnjom, iznenada upita:

- Istina je, zar ne, da ovce jedu šiblje?
- Da, to je istina.
- Ah! Zadovoljan sam.

Nisam razumio zašto je tako važno što ovce jedu šiblje. Ali mali princ dodade:

- Prema tome, one jedu i baobabe.

Skrenuh pažnju malom princu da baobabi nisu šiblje, već drveće veliko kao zgrada, i da čak i kada bi sobom poveo čitavo krdo slonova, ti slonovi ne bi mogli da izadju na kraj ni sa jednim jedinim baobabom.

Pomisao na krdo slonova zasmija malog princa.

- Trebalo bi ih naslagati jedan na drugi...

Ali mudro primjeti:

- I baobabi su mali dok ne porastu.
- To je tačno. Ali zašto hoćeš da tvoja ovca pojede male baobabe?

On mi odgovori: »Ma daj, molim te!« kao da je to sasvim jasno. Morao sam se potruditi da bih to razumio.

I zbilja, na planeti malog princa bilo je, kao i na svim drugim planetama, dobrog bilja i korova. Prema tome, i sjemena dobrog bilja, a i sjemena lošeg korova. Ali sjeme je nevidljivo. Ono spava skriveno u zemlji sve dok mu ne padne na pamet da se probudi. Tada se ono isteže i tjera najprije plašljivo prema suncu jedan čarobni mali bezazleni izdanak. Ako je u pitanju izdanak rotkvice ili ruže, možemo ga slobodno pustiti da raste. Ali ako je u pitanju korov, moramo ga odmah iščupati, čim ga prepoznamo. Na planeti malog princa bilo je strašnog sjemenja... to je bilo sjemenje baobaba. Tlo na njegovoj planeti bilo ga je prepuno. A ako baobaba ne iščupamo na vrijeme, nikada ga se ne možemo osloboditi. On preplavi cijelu planetu. Razriva je svojim korjenjem. I ako je planeta veoma mala, a baobaba ima u velikom broju, planeta će se rasprsnuti.

»To je pitanje reda, rekao mi je kasnije mali princ. Kada čovjek završi svoje jutarnje uredjivanje, treba pažljivo da uredi i planetu. Treba redovno čupati baobabe čim se počnu razlikovati od ruža, a oni su jako slični kada su sasvim mali. To je vrlo dosadan posao ali i veoma lak.«

Jednog dana me je posavjetovao da se potrudim i da nacrtam lijep crtež o tome da pomognem djeci da to zapamte. »Ako budu jednog dana putovali, reče mi on, to im može koristiti. Ponekad nije loše odložiti svoj posao za kasnije. Ali kad su u pitanju baobabi, to je uvijek strašna nesreća. Poznavao sam jednu planetu na kojoj je stanovao neki ljenjivac. On je propustio da iščupa tri mlada izdanka baobaba...«

I tako, prema uputstvima malog princa, nacrtao sam tu planetu. Ne volim pametovati i dijeliti savjete, ali opasnost od baobaba je tako malo poznata, a one koji zalutaju na neki asteroid vrebaju tako velike nesreće da sam ovoga puta napravio izuzetak i prestao da se uzdržavam.

Rekoh: »Djeco, čuvajte se baobaba!« Na tom crtežu sam toliko radio samo zato da bih svoje prijatelje upozorio na opasnost koja i njima i meni već dugo vremena prijeti iako toga nismo svjesni. No, vrijedilo je truda.

Možda ćete se pitati: Zašto u ovoj knjizi

nema i drugih isto tako veličanstvenih crteža kao što je crtež baobaba? Odgovor je sasvim jednostavan: Pokušao sam, ali nisam uspio. Kada sam crtao baobabe, bio sam nadahnut osjećanjem da se ne smije odlagati.

VI

Ah! mali prinče, razumio sam, najzad, tvoj mali život pun sjete. Uživanje u blagim sunčevim zalascima bilo je dugo vremena jedina tvoja razonoda. Ovu novu pojedinost saznao sam četvrtog dana ujutru, kad si mi rekao:

- Veoma volim zalaske sunca. Hajde da gledamo sunčev zalazak...
- Ali, treba čekati...
- Šta treba čekati?
- Čekati da sunce počne da zalazi.

Bio si najprije vrlo iznenadjen, a zatim si se nasmijao samom sebi. I rekao si mi:

- Stalno mislim da sam kod kuće!

Doista. Kada je u Americi podne, cjeli svijet zna da u Francuskoj sunce zalazi. Bilo bi dovoljno preletjeti za minut u Francusku da bismo prisustvovali sunčevom zalasku. Na žalost, Francuska je isuviše daleko. Ali na tvojoj maloj planeti bilo je dovoljno da svoju stolicu povučesh nekoliko koraka i da posmatraš suton kad god zaželiš...

- Jednog dana sam vidio četrdeset i tri puta kako sunce zalazi!

A malo poslije si dodao:

- Znaš... kada je čovjek tužan, onda voli zalaske sunca...
 - Zar si bio toliko tužan onog dana kada je sunce zalazilo četrdeset tri puta?
- Ali mali princ ne odgovori.

VII

Petog dana, opet zahvaljujući ovci, tajna života malog princa bila mi je rasvjetljena. Zapitao me je iznenada, bez uvoda, kao o nečem o čem je dugo razmišljao:

- Ako ovca jede šibljje, znači da jede isto tako i cvijeće?
- Ovca jede sve na šta naidje.
- Čak i cvijeće sa trnjem?
- Da, čak i cvijeće sa trnjem.
- Čemu onda služi trnje?

Nisam znao. Bio sam tada vrlo zauzet pokušavajući da odvrnem neki jako zavrnut zavrtnj na mom motoru. Bio sam veoma zabrinut jer mi je kvar počeo da izgleda sasvim ozbiljan, a pitka voda koje je nestajalo ulivala mi je strah od najgoreg.

- Čemu služi trnje?

Mali princ nije nikada odustajao od pitanja koje bi jednom postavio. Zavrtnj me je ljutio, te sam mu odgovorio prvo što mi je palo napamet:

- Trnje ne služi ničemu, to je čista pakost od strane cvijeća!
- Ah!

Ali, poslije kratkog ćutanja dobaci mi gotovo ozlojedjeno:

- Ne vjerujem ti! Cvijeće je slabo. Ono je bezazleno. Ono se brani kako zna. Vjeruje da je strašno sa svojim trnjem...

Nisam ništa odgovorio. Tog trenutka sam mislio: »Ako se ovaj zavrtnanj bude i dalje opirao, izbiću ga jednim udarcem čekića«. Mali princ me ponovo prekide u razmišljanju:

– A da li ti misliš da cvijeće...

– Ne! Ne! Ništa ja ne mislim! Odgovorio sam prvo što mi je palo na pamet. Ja sam zauzet ozbiljnim stvarima!

Pogleda me preneraženo.

– Ozbiljnim stvarima!

Vidio me je, sa čekićem u ruci i prstima crnim od kolomaza, nagnutog nad predmet koji mu je izgledao vrlo ružan.

– Govoriš kao odrasle osobe!

Malo sam se zastidio. Ali, on nemilosrdno nastavi:

– Ti sve brkaš... sve si pomješao!

Bio je zaista veoma ljut. Zatresao je glavom a njegova zlatna kosa lepršala je na vjetru:

– Poznajem planetu na kojoj živi neki crveni debeljko. Nikad nije pomirisao cvijet. Nikad nije pogledao zvijezdu. Nikad nije nikog volio. Nikad ništa drugo nije radio, samo je računao... I po cio dan ponavlja kao i ti: »Ja sam ozbiljan čovjek! Ja sam ozbiljan čovjek!« i pri tom se sav nadimao od ponosa. Ali to nije čovjek, to je gljiva.

– Šta?

– Gljiva!

Mali princ je sad bio blijed od bjesa.

– Milionima godina cvijeće stvara trnje. Milionima godina ovce ipak jedu cvijeće. Zar nije ozbiljno ako pokušamo da shvatimo zašto se cvijeće toliko trudi da stvori trnje koje ničemu ne služi. Zar nije važan rat između ovaca i cvijeća? Zar to nije ozbiljnije i važnije od računa nekog crvenog debeljka? I ako ja poznajem jedan jedinstveni cvijet, kojeg nema nigdje osim na mojoj planeti, i koji jedna mala ovca može da uništi u jednom trenu, prosto tako, jednog jutra, čak i ne shvatajući šta čini, zar to nije važno!

On pocrveni, zatim nastavi:

– Ako neko voli jedan cvijet koji postoji samo na jednoj među milionima zvijezda, to je dovoljno da bude sretan kada ih posmatra. On kaže sebi: »Moj cvijet je negdje tamo...« Ali ako ovca pojede cvijet, to je za njega kao da su se odjednom sve zvijezde ugatile. I zar to nije važno!

Nije mogao više ništa da kaže. Iznenada je zaplakao. Noć se spustila. Bacio sam alat. Nije mi više bilo stalo do mog čekića, do zavrtnja, do žedji i smrti. Na jednoj zvijezdi, na jednoj planeti, na mojoj, na Zemlji, postojao je jedan mali princ koga je trebalo utješiti. Uzeo sam ga u naručje. Ljuljao ga. Govorio sam mu: »Cvijet koji voliš nije u opasnosti... Nacrtaću tvojoj ovci brnjicu... Nacrtaću tvome cvijetu oklop... Ja...« Nisam više znao šta da kažem. Osjećao sam se veoma nespretno. Nisam znao kako da mu pridjem, kako da mu se približim. Tajanstvena je zemlja suza.

VIII

Ubrzo sam bolje upoznao taj cvijet. Na planeti malog princa bilo je uvijek jednostavnog cvijeća, ukrašenog samo jednim redom cvijetnih latica, koje

nije zauzimalo mnogo mjesta, i nije nikome smetalo. Ono bi se pojavilo jednog jutra u travi, a zatim bi uvenulo uveče. Ali ovaj cvijet je iznikao jednog dana iz neke sjemenke donijete neznano otkuda, i mali princ je vrlo brižljivo brinuo o izdanku koji nije ličio na druge. To je mogla biti neka nova vrsta baobaba. Ali izdanak ubrzo prestade da raste i poče da pupa. Mali princ, koji je

prisustvovao razvoju tog ogromnog pupoljka, osjećao je da će iz njega izići čudesno prividjenje, ali cvijet nikako da dovrši uljepšavanje u zaklonu svoje zelene sobe. Brižljivo je birao boje. Oblačio se polako, dodavao je jednu po jednu laticu. Htio je da se pojavi u punom sjaju svoje ljepote. Eh! naravno. Bio je to vrlo razmetljiv cvijet. Njegovo tajanstveno udešavanje trajalo je, dakle, danima i danima. A onda, jednog jutra, upravo u trenutku kada se sunce radjalo, on se pokazao.

I ruža, koja je tačno sve pripremila, reče zjevajući:

– Ah! Tek što sam se probudila... Molim vas oprostite... Još se nisam počesljala...

Tada mali princ nije mogao suzdržati divljenje:

- Kako ste lijepi!
- Zar ne, odgovori slatko ruža.
- I, rodila sam se u isto vrijeme kad i sunce...

Mali princ shvati odmah da nije naročito skromna, ali bila je tako dirljiva!

- Čini mi se da je vrijeme doručku, dodala je uskoro, budite dobri i mislite na mene...

I mali princ, sav zbunjen, potražio je kanticu s vodom, i zalio ružu.

Tako ga je vrlo brzo počela da muči svojom malom podozrivom taštinom. Jednog dana, na primjer, govoreći o svoja četiri trna, rekla je malom princu:

- Mogu doći tigrovi sa svojim kandžama!
- Na mojoj planeti nema tigrova, odvratio je mali princ a zatim, tigrovi ne jedu travu.
- Ja nisam trava, odgovori slatko ruža.
- Oprostite mi...
- Ja se uopšte ne bojim tigrova, ali užasavam se promaje. Zar nemate neki zaklon?

Užasavati se promaje... to nije velika sreća za jednu biljku, primjetio je mali princ. Ova ruža je mnogo razmažena...

– Uveče ćete me stavljati pod stakleno zvono. Kod vas je vrlo hladno. Niste na dobrom mjestu. Tamo, odakle ja dolazim...

Ali je ućutala. Došla je u vidu sjemenke. Nije mogla ništa da zna o drugim svjetovima. Ponižena što je dopustila da je iznenade kako priprema tako naivnu laž, nakašljala se dva-tri puta da bi dokazala malom princu da je u pravu:

– A zaklon?...

– Upravo sam htio da odem da ga potražim, ali ste mi vi nešto govorili!

Ona tada poče još jače da kašlje da bi kod princa ipak izazvala grižu savjesti.

Tako je mali princ, i pored sve njene dobronamjerne ljubavi, brzo posumnjao u nju. Ozbiljno je shvatio beznačajne riječi i postao vrlo nesretan.

»Nije trebalo da je slušam, povjeri mi se jednog dana, ne treba nikad slušati ruže. Treba ih gledati i mirisati. Moja je obavila mirisom planetu, ali ja nisam znao u tome da uživam. Ta priča o

kandžama, koja me je toliko razdražila trebalo je da me gane...«

Još mi je povjerio:

»Nisam tada uopšte ništa shvatio! Trebalo je da je cjenim po djelima, a ne po riječima. Omamljivala me mirisom i nadahnjivala me. Nisam smio da pobjegnem! Trebalo je da pogodim njena osjećanja koja su se krila iza sitnih lukavosti. Ruže su tako pune protivrječnosti! Ali, bio sam isuviše mlad da bih znao da je volim«.

IX

Čini mi se, da je za svoje bjekstvo iskoristio seobu ptica. Ujutro pred polazak, lijepo je uredio svoju planetu. Brižljivo je očistio žive vulkane. Imao je dva živa vulkana. To je bilo sasvim zgodno za podgrijavanje doručka. Imao je i jedan ugašeni vulkan. Ali, kako je govorio: »Dobro očišćeni vulkani rade tiho i neprekidno, bez erupcija. Vulkanske erupcije su kao vatra u kaminu.« Naravno, na našoj Zemlji mi smo suviše mali da bismo očistili naše vulkane. Zbog toga nam stvaraju toliko neprijatnosti.

Mali princ je, pomalo sjetan, počupao i poslednje izdanke baobaba. Vjerovao je

da se neće više nikad vratiti. Ali svi ti svakodnevni poslovi izgledali su mu toga jutra neobično ugodni. A kad je poslednji put zalio ružu, i spremao se da je stavi pod stakleno zvono, osjetio je želju da zaplače.

– Zbogom, reče on ruži. Ali ona mu ne odgovori.

– Zbogom, ponovi on.

Ruža se zakašlja. Ali ne stoga što je nazebla.

– Bila sam glupa, reče ona najzad. Molim te, oprosti mi. Pokušaj da budeš sretan.

Bio je iznenadjen što mu ne prebacuje. Stajao je, sav smeten, sa staklenim zvonom u ruci. Nije shvatao tu iznenadnu nježnost.

– Naravno, ja te volim, reče mu ruža. Moja je greška što o tome nisi ništa znao. To nema nikakvog značaja. Ali i ti si bio glup kao i ja. Pokušaj da budeš sretan... Ostavi to stakleno zvono. Ne želim ga više.

– Ali vjetar...

– Nisam baš toliko nazebla... Svježi noćni vazduh će mi prijati. Ja sam cvijet.

– Ali životinje...

– Treba da podnesem dve ili tri gusjenice ako hoću da upoznam leptirove. Izgleda da je to tako lijepo. Inače, ko će me posjetiti? Ti ćeš biti daleko. Što se tiče velikih životinja, ne bojim se. Imam kandže.

I ona bezazleno pokaza svoja četiri trna. Zatim dodade:

– Ne odugovlači toliko, to je nesnosno. Riješio si da odeš. Idi.

Jer nije htjela da je mali princ vidi kako plače. Bila je to veoma gorda ruža...

X

On se nalazio u području asteroida 325, 326, 327, 328, 329 i 330. Počeo je da ih obilazi da bi tamo potražio neko zanimanje i upotpunio svoje znanje. Na prvom je stanovao neki kralj. On je zasjedao, odjeven u purpur i hermelin, na jednom vrlo jednostavnom pa ipak veličanstvenom prijestolju.

– Ah! Evo jednog podanika, uzviknu kralj kada je primjetio malog princa.

A mali princ se zapita: »Kako me je mogao poznati kada me još nikada nije vidio?«

Nije znao da je za kraljeve svijet vrlo uprošćen. Svi ljudi su za njih podanici.

– Približi se da te bolje vidim, reče mu kralj koji je bio vrlo gord da nekome bude kralj.

Mali princ potraži očima gdje bi sjeo, ali je cijela planeta bila zakrčena veličanstvenim plaštom od hermeline. Ostao je dakle stojeći, i kako je bio umoran, zijevo je:

– Zijevati u prisustvu kralja protivi se dvorskim propisima, reče mu vladar. Zabranjujem ti da zijevaš.

– Ne mogu da se uzdržim, odgovori mali princ sav zbunjen. Dugo sam putovao i nisam spavao...

– U tom slučaju, reče mu kralj, zapovijedam ti da zijevaš. Godinama već nisam vidio nekog kako zijeva. Zijevanje je za mene rijetka stvar. Hajde! Zijevaj još. To je naredba.

– To me je uplašilo... ne mogu više... reče mali princ pocrvenivši.

– Hm! hm! odgovori kralj. Onda ti... naredjujem da čas zijevaš a čas...

Promrmljao je nešto i izgledao je zlovoljan. Jer kralj je mnogo držao do toga da njegov ugled bude poštovan. Nije trpio neposlušnost. Bio je to apsolutni vladar. Ali, kako je bio vrlo dobar, davao je razumne naredbe.

»Kad bih naredio, govorio je obično, kad bih nekom generalu naredio da se pretvori u morsku pticu, i kad general ne bi poslušao, to ne bi bila njegova greška. Bila bi moja greška«.

– Mogu li da sjednem? pitao je bojažljivo mali princ.

– Naredjujem ti da sjedneš, odgovori mu kralj, koji dostojanstveno privuče skut svog hermelinskog plašta.

Ali se mali princ iznenadio. Planeta je bila vrlo mala. Nad kim li je kralj vladao?

– Gospodaru, reče mu on... Molim vas da mi oprostite što ću nešto da vas pitam...

– Naredjujem ti da me pitaš, požuri se da kaže kralj.

– Gospodaru, nad kim vi vladate?

– Nad svim, odgovori kralj sa najvećom jednostavnošću.

– Nad svim?

Uzdržanim pokretom kralj pokaza na svoju planetu, na druge planete i zvijezde.

- Nad svim tim? reče mali princ.
- Nad svim tim... odgovori kralj.

Jer to ne samo da je bio apsolutni vladar, već i vladar svemira.

- I zvijezde vas slušaju?
- Naravno, reče mu kralj. Slušaju na riječ. Ja ne trpim neposlušnost.

Tolika moć zadivi malog princa. Kad bi je on imao, mogao bi da posmatra ne četrdeset četiri, već sedamdeset dva ili čak sto, ili čak dvjesta zalazaka sunca u jednom istom danu, a da nikad ne pomakne svoju stolicu. I kako je bio pomalo tužan sjećajući se svoje male napuštene planete, usudi se da zatraži od kralja jednu milost:

- Htio bih da vidim zalazak sunca... Učinite mi to zadovoljstvo... Naredite suncu da zadje...
- Kad bih naredio nekom generalu da leti od cvijeta do cvijeta kao leptir, ili da napiše tragediju, ili da se pretvori u morsku pticu, a general ne izvrši primljenu zapovijest, čija bi to bila krivica, moja ili njegova?
- Vaša, odgovori odlučno mali princ.
- Tačno. Od svakoga treba zahtijevati ono što on može da pruži, nastavi kralj. Ugled na prvom mjestu počiva na razumu. Kad bih naredio svom narodu da se baci u more, on bi se pobunio. Ja imam prava da zahtijevam poslušnost jer su moje zapovijesti razumne.

- A moj zalazak sunca? podsjeti ga mali princ, koji nikada nije zaboravljao pitanje koje bi jednom postavio.
- Imaćeš svoj zalazak sunca. Zahtijevaću ga. Ali čekaću, po mojoj nauci o vladanju, da za to budu povoljni uslovi.
- Kada će to biti? raspitivao se mali princ.
- Hm! hm! odgovori mu kralj, koji najprije pogleda u jedan veliki kalendar, hm! hm! to će biti, oko... oko... to će biti večeras oko dvadeset do osam. I vidjećeš da me zbilja slušaju.

Mali princ počeo da zijeva. Žalio je što nije dobio svoj zalazak sunca. A zatim, bilo mu je već pomalo dosadno:

- Nemam više šta da radim ovdje, reče on kralju. Odlazim!
- Nemoj da ideš, odvрати kralj koji je bio vrlo gord što ima jednog podanika. Nemoj da ideš, načiniću te ministrom!
- Ministrom čega?
- Pa... pravde!
- Ali nema kome da sudim!
- Ne zna se, reče mu kralj. Još nisam obišao svoju kraljevinu. Veoma sam star, nemam mjesta za kočije, a strašno me zamara da idem pješke.
- Ah! Ali već sam vidio, reče mali princ i nagnu se da baci još jedan pogled na drugu stranu planete. Ni tamo nema nikog...

- Onda ćeš suditi sam sebi, odgovori mu kralj. To je ono najteže. Mnogo je teže suditi samom sebi nego drugima. Ako uspiješ da sebi dobro sudiš, znači da si istinski mudrac.
- Sebi mogu suditi gdje bilo, reče mali princ. Nije potrebno da živim ovdje.
- Hm! hm! reče kralj, ubjedjen sam da negdje na mojoj planeti postoji jedan stari pacov. Čujem ga noću. Možeš suditi tom pacovu. S vremena na vrijeme osudićeš ga na smrt. Tako će njegov život zavisiti od tvoje pravde. Ali ćeš ga svaki put pomilovati da bi ga sačuvao. On je ovdje jedini.
- Ali, odgovori mali princ, ja ne volim da izričem smrtne presude i zbilja hoću da idem.
- Ne, reče kralj.

Ali mali princ, pošto je završio svoje pripreme, nije nipošto htio da ožalosti starog vladara:

- Ako Vaše Veličanstvo želi da ga poslušam, bez pogovora, neka mi izda razumnu naredbu. Neka mi na primjer naredi da otputujem za nepun minut. Čini mi se da su uslovi povoljni...

Pošto kralj ništa ne odgovara, mali princ je oklijevao nekoliko trenutaka, a zatim uzdahnu i krenu.

- Imenujem te svojim ambasadorom, požuri se da mu dovikne kralj.

Izgledao je vrlo strog.

»Odrasli su zbilja vrlo čudni«, reče mali princ u sebi dok je putovao.

XI

Na drugoj planeti živio je neki uobraženko:

– Ah! Ah! Evo jednog obožavaoca, koji mi dolazi u posjetu, uzviknu izdaleka uobraženko, čim je spazio malog princa.

Jer, za uobražene ljude svi drugi su obožavaoci.

– Dobar dan, reče mali princ. Imate smješšan šešir.

– Zato da bih mogao da pozdravljam, odgovori mu uobraženko. Da bih mogao da pozdravljam kad mi kliču. Na žalost, ovuda nikad niko ne prolazi.

– Zbilja? reče mali princ koji nije razumio.

– Plješći rukama posavjetova ga uobraženko.

Mali princ poče da plješće rukama. Uobraženko skromno pozdravi dižući šešir. Ovo je zabavnije od posjete kralju, reče u sebi mali princ. I ponovo poče da plješće rukama. Uobraženko ponovo pozdravi dižući šešir. Poslije pet minuta ovakve gimnastike, malog princa zamori jednolikost igre:

– Šta treba učiniti da šešir padne? upita on.

Ali ga uobraženko nije čuo. Uobraženi ljudi čuju samo pohvale.

– Da li mi se zaista mnogo diviš? upita on malog princa.

– Šta znači diviti se?

- Diviti se znači priznati da sam ja najljepši, najbolje odjeven, najbogatiji i najpametniji čovjek na ovoj planeti.
- Ali ti si sam na svojoj planeti.
- Učini mi to zadovoljstvo! Divi mi se ipak!
- Divim ti se, reče mali princ, sležući malo ramenima, ali mi nije jasno zašto ti je to tako važno?

I mali princ ode dalje.

»Odrasli su čudni, nema šta«, reče on prosto samom sebi dok je putovao.

XII

Na sljedećoj planeti živio je pijanica. Ova posjeta je bila veoma kratka, ali je malog princa duboko rastužila.

- Šta ti tu radiš? reče on pijanici, koga zateče ćutljivog sa zbirkom praznih i zbirkom punih flaša ispred sebe.
- Pijem, odgovori pijanica turobno.
- Zašto piješ? upita ga mali princ.
- Da zaboravim, odgovori pijanica.
- Šta da zaboraviš? raspitivao se mali princ koji ga je već žalio.
- Da zaboravim da se stidim, priznade pijanica obarajući glavu.
- Čega da se stidiš? raspitivao se mali princ koji je želio da mu pomogne.
- Da se stidim što pijem, završi pijanica i utonu konačno u ćutanje.

I mali princ ode zbunjen.

»Odrasli su zaista vrlo, vrlo čudni«, govorio je on u sebi dok je putovao.

XIII

Na četvrtoj planeti živio je poslovan čovjek. Taj je bio toliko zauzet da čak ni glavu nije podigao kada je mali princ stigao.

– Dobar dan, reče mu mali princ. Vaša cigareta se ugasila.

– Tri i dva su pet. Pet i sedam dvanaest. Dvanaest i tri petnaest. Dobar dan. Petnaest i sedam su dvadeset i dva. Dvadeset dva i šest dvadeset i osam. Nemam vremena da je ponovo zapalim. Dvadeset šest i pet su trideset i jedan. Uf! To dakle čini pet stotina jedan milion šest stotina dvadeset i dve hiljade sedam stotina trideset i jedan.

– Pet stotina miliona čega?

– Šta? Još uvijek si tu? Pet stotina jedan milion... ne znam više... Imam toliko posla! Ja sam ozbiljan čovjek i ne bavim se budalaštinama. Dva i pet su sedam...

– Pet stotina jedan milion čega? ponovi mali princ koji nikada u svom životu nije odustajao od pitanja koje bi jednom postavio.

Poslovni čovjek diže glavu:

– Za pedeset četiri godine koliko stanujem na ovoj planeti, uznemirili su me samo tri puta. Prvi put je to bilo prije dvadeset dvije godine, kada je neki bumbar pao bogzna otkuda. Pravio je strašnu buku i ja sam četiri puta pogriješio u sabiranju. Drugi put je to bilo prije jedanaest godina, kada sam obolio od reume. Nedovoljno se krećem. Nemam vremena da tumaram. Ja sam ozbiljan čovjek. Treći put... eto sada! Rekao sam dakle pet stotina jedan milion...

– Milion čega?

Poslovni čovjek shvati najzad da nema nade da će ga ostaviti na miru

– Milion tih stvarčica koje se ponekad vide na nebu.

– Mušica!

– Ma ne, stvarčica koje blistaju.

– Pčela?

– Ma ne. Zlatnih stvarčica nad kojima sanjare besposleni. Ali ja sam ozbiljan čovjek! Ja nemam vremena za sanjarenje.

– Ah! Zvijezda?

– Da, tako je. Zvijezda.

– I, šta ti radiš sa pet stotina miliona zvijezda?

– Pet stotina jedan milion šest stotina dvadeset dve hiljade sedam stotina trideset i jedan. Ja sam ozbiljan čovjek, i tačan.

– I šta radiš s tim zvijezdama?

– Šta radim s njima?

– Da.

– Ništa. One su moje.

– Zvijezde su tvoje?

– Da.

– Ali ja sam već vidio jednog kralja koji...

– Kraljevi nemaju svojine. Oni »vladaju« nad nečim. A to je velika razlika.

– Čemu ti to služi što su zvijezde tvoje?

– To me čini bogatim.

– A čemu ti služi što si bogat?

– Da kupim druge zvijezde, ako ih neko pronadje.

»Ovaj ovdje, reče u sebi mali princ, rasudjuje kao onaj pijanica«

Ali ipak, on mu postavi još neka pitanja:

– Kako zvijezde mogu biti nečije?

– Pa čije su one? – odgovori mrzovoljno poslovni čovjek.

– Ne znam. Ničije.

– Onda su moje, pošto sam ja prvi na njih pomislio.

– Zar je to dovoljno?

– Naravno. Kad nadješ dijamant koji nije ničiji, on je tvoj. Kad pronadješ ostrvo koje nije ničije, ono je tvoje. Kad ti nešto prvom padne na pamet, ti svoju misao patentiraš: ona je tvoja. A ja, ja sam prisvojio zvijezde, zato što nikada nikom prije mene nije palo na pamet da ih prisvoji.

– To je istina, reče mali princ. I šta radiš s njima?

– Upravljam. Brojim ih i prebrojavam reče poslovni čovjek. To je teško. Ali ja sam ozbiljan čovjek.

Mali princ još nije bio zadovoljan.

– Ali ako ja imam šal, mogu ga staviti oko vrata, i odnijeti ga. Ako imam cvijet, mogu ga ubrati i odnijeti. A ti ne možeš da ubereš zvijezde!

- Ne, ali mogu ih staviti u banku.
- Šta to znači?
- Znači da napišem na papiru broj mojih zvijezda. Zatim taj papir zaključam.
- I to je sve?
- To je dovoljno!

To je zanimljivo, pomisli mali princ. To je čak pjesnički. Ali to nije sasvim ozbiljno. Mali princ je o ozbiljnim stvarima mislio sasvim drugačije od odraslih.

- Ja, reče on još, imam ružu koju svakog dana zalivam. Imam i tri vulkana koje čistim jednom nedeljno. Jer čistim i onaj ugašeni. Nikad se ne zna. I za moje vulkane i za moju ružu je korisno što ih ja posjedujem. Ali ti nisi koristan zvijezdama...

Poslovni čovjek otvori usta, ali nije imao šta da odgovori, i mali princ ode.

»Odrasli su zbilja sasvim neobični«, reče jednostavno mali princ u sebi dok je putovao.

XIV

Peta planeta je bila vrlo čudna. Najmanja od svih. Na njoj je bilo upravo toliko mjesta da se smjeste jedan fenjer i čovjek koji ga pali. Mali princ nije nikako mogao sebi da objasni čemu oni služe na planeti bez kuća i stanovnika. Ali, reče on u sebi:

»Možda je taj čovjek zbilja bezuman. Ipak, on je manje bezuman od kralja, od uobraženka, od poslovnog čovjeka i od pijanice. Njegov posao ima bar nekog smisla. Kada upali svoj fenjer, to je kao da se rodila jedna nova zvijezda ili jedan cvijet. Kad ugasi svoj fenjer, on uspavljuje cvijet ili zvijezdu. To je vrlo lijepo zanimanje. To je zaista korisno jer je lijepo«. Kad se iskrcao na planetu, on s poštovanjem pozdravi:

- Dobar dan. Zašto si ugasio svoj fenjer?
- Tako je naredjeno, odgovori čovjek.

Dobar dan.

- Šta je naredjeno?
- Da ugasm svoj fenjer. Dobro več.

I on ga ponovo zapali.

- Ali zašto si ga ponovo zapalio?
- Tako je naredjeno odgovori on.
- Ne razumijem, reče mali princ.

– Nema šta da se razumije, reče čovjek. Naredba je naredba. Dobar dan.

I on ugasi svoj fenjer. Zatim obrisa čelo crvenom kariranom maramicom.

– Strašan je to zanat. Nekada je imao smisla. Ujutru sam gasio a uveče palio. Ostali dio dana mogao sam da se odmaram, a ostali dio noći da spavam...

– A, od tog vremena naredba se promjenila?

– Naredba se nije promjenila reče čovjek. U tome i jeste tragedija! Planeta se iz godine u godinu sve brže i brže okreće, a naredba se ne mjenja!

– Pa? reče mali princ.

– Pa sada, kada se okreće jedanput u minuti, nemam više ni sekunde odmora. Svakog minuta ga jedanput upalim i jedanput ugasm!

– To je smiješno! Dani kod tebe traju jedan minut?

– Nije nimalo smiješno, reče čovjek. Prošao je čitav mjesec kako nas dvoje razgovaramo.

– Čitav mjesec?

– Da. Trideset minuta. Trideset dana! Dobro veče.

I on ponovo zapali svoj fenjer.

Mali princ ga pogleda; dopadao mu se taj čovjek koji je toliko poštovao naredbu. Sjetio se zalazaka sunca za kojima je nekada išao povlačeći svoju stolicu. Htio je da pomogne svom prijatelju:

– Znaš... poznat mi je jedan način da se odmoriš kad budeš htio...

– Hoću odmah, reče čovjek.

Jer čovjek može u isto vrijeme i da se drži naredbe i da bude lijen.

Mali princ produži:

– Tvoja planeta je tako mala, da je možeš obići u tri koraka. Trebaš samo da ideš sasvim lagano pa da uvijek budeš na suncu. Kada budeš htio da se odmoriš, ti koračaj... i dan će trajati koliko budeš želio.

– To mi ne pomaže bogzna koliko, reče čovjek. Od svega u životu najviše volim spavanje.

– Šteta, reče mali princ.

– Šteta, reče čovjek. Dobar dan.

I on ugasi svoj fenjer.

»Ovog ovdje, reče u sebi mali princ, dok je produžavao svoj put, prezreli su svi, i kralj, i uobraženko, i pijanica, i poslovan čovjek. Medjutim, to je jedini koji meni nije smiješan. Možda zbog toga što se bavi nečim drugim, a ne sobom«. On uzdahnu sa žaljenjem i reče sebi opet: »Taj tu je jedini s kojim bih se mogao sprijateljiti. Ali je njegova planeta suviše mala. Nema mjesta za dvojicu...«

Ali mali princ se nije usudjivao da prizna sebi da je on u stvari žalio za tom blaženom planetom zbog njenih hiljadu četiri stotine četrdeset sunčevih zalazaka za dvadeset četiri sata!

XV

Šesta planeta bila je deset puta prostranija. Na njoj je stanovao neki stari Gospodin, koji je pisao ogromne knjige.

– Gle! Evo jednog istraživača! uzviknu on kada spazi malog princa.

Mali princ sjede na sto malo zadihan. Toliko je već putovao!

– Odakle dolaziš? upita ga stari Gospodin.

– Kakva je to debela knjiga? upita mali princ. Šta vi radite ovdje?

– Ja sam geograf, reče stari gospodin.

– Šta je to geograf?

– To je naučnik koji zna gdje se nalaze mora, rijeke, gradovi, planine i pustinje.

– To je vrlo zanimljivo, reče mali princ. Najzad jedno pravo zanimanje! I on baci pogled oko sebe po geografovoj planeti. Još nikada nije vidio tako veličanstvenu planetu.

– Vaša planeta je vrlo lijepa. Ima li na njoj okeana?

– To ne mogu da znam, reče geograf.

– Ah! (Mali princ je bio razočaran). A planina?

– Ne mogu ni to da znam, reče geograf.

– A gradova, rijeka i pustinja?

– Ni to ne mogu da znam, reče geograf.

– Ali vi ste geograf!

– Tačno, reče geograf, ali ja nisam istraživač. Nedostaju mi istraživači. Neće valjda geograf ići da broji gradove, rijeke, planine, mora, okeane i

pustinje. Geograf je suviše važna ličnost da bi tumarao. On ne napušta svoju radnu sobu. On u njoj prima istraživače. Ispituje ih i bilježi njihove uspomene. I ako mu uspomene jednog od njih izgledaju zanimljive, geograf se raspituje o moralnoj vrijednosti istraživača.

– A zašto?

– Zato što bi istraživač koji laže izazvao velike nesreće u geografskim knjigama. A isto tako i istraživač koji mnogo pije.

– A zašto?

– Zato što pijanice sve vide dvostruko. I tako bi geograf zabilježio dvije planine tamo gdje postoji jedna.

– Poznajem nekog, reče mali princ, ko nebi bio pouzdan istraživač.

– Dakle, kada moralna vrijednost istraživača izgleda dobra, onda se ispita njegovo otkriće.

– Ide se na lice mjesta?

– Ne. To je suviše zamršeno. Ali se traži od istraživača da pribavi dokaze. Ako je u pitanju, na primjer, otkriće neke velike planine, onda se od njega traži da sa planine donese veliko kamenje.

Geograf se odjednom uzbudi.

– Ali ti, ti dolaziš izdaleka? Ti si istraživač! Opiši mi tvoju planetu!

I geograf, otvori svoju ogromnu knjigu i uze olovku. Kazivanja istraživača najprije se zapisuju olovkom. Da bi se zapisale perom čeka se da istraživač podnese dokaze.

– Dakle? upita geograf.

– Oh! kod mene, reče mali princ nije naročito zanimljivo, sve je tako malo. Imam tri vulkana. Dva živa vulkana i jedan ugašen. Ali nikad se ne zna.

– Nikad se ne zna, reče geograf.

– Imam i jednu ružu.

– Ne bilježimo cvijeće, reče geograf.

– Zašto? To je najljepši cvijet!

– Zato što je cvijeće prolazno.

– Šta to znači »prolazno«?

– Geografije su, reče geograf, najdragocjenije knjige. One nikada ne zastarijevaju. Veoma je rijetko da neka planina promijeni mjesto. Vrlo je rijetko da neki okean presuši. Mi pišemo o stvarima koje su vječne.

– Ali ugašeni vulkani mogu proraditi, upade mu u riječ mali princ. Šta znači »prolazno«?

– Bilo da su vulkani ugašeni ili živi, za nas je to svejedno, reče geograf. Za nas je važna planina. Ona se ne mjenja.

– Ali šta znači »prolazno«? ponovi mali princ, koji nikada u svom životu nije odustao od već jednom postavljenog pitanja.

– To znači »ono što će ubrzo nestati«.

– Moja ruža će uskoro nestati?

– Naravno.

»Moja ruža je prolazna«, reče u sebi mali princ, i ima samo četiri trna da se brani od svijeta. I ja sam je ostavio sasvim samu kod kuće«.

Tada je prvi put zažalio. Ali se ponovo ohrabrio:

- Šta mi savjetujete da posjetim? upita on.
- Planetu Zemlju, odgovori mu geograf. - Ona je na dobrom glasu...

I mali princ podje misleći na svoju ružu.

XVI

Sedma planeta bila je dakle, Zemlja. Zemlja nije ma kakva planeta! Računa se da na njoj ima sto jedanaest kraljeva (ne zaboravljajući, naravno, crnačke kraljeve), sedam hiljada geografa, pet stotina hiljada poslovnih ljudi, sedam i po miliona pijanica, trista jedanaest miliona uobraženih ljudi, to jest oko četiri milijardi odraslih osoba. Da biste dobili predstavu o veličini Zemlje, reći ću vam da je prije pronalaska elektriciteta bilo potrebno držati, na svih šest kontinenata čitavu vojsku od četiri stotine šezdeset dvije hiljade pet stotina jedanaest fenjerdžija. Posmatrano izdaleka to je stvaralo prekrasan utisak. Pokreti te vojske bili su ujednačeni kao pokreti nekog baleta u operi. Prvo je dolazio red na fenjerdžije na Novom Zelandu i u Australiji. Zatim bi ovi, pošto bi upalili svoje fenjere odlazili da spavaju. Zatim su ulazili u igru fenjerdžije u Kini i u Sibiru. Onda bi i njih nestalo iza kulisa. Tada su nastupale fenjerdžije u Rusiji i Indiji. Zatim oni u Africi i Evropi. Pa oni u Južnoj Americi. Onda u Severnoj Americi. I nikada nisu griješili kojim redom treba da se pojave na pozornici. To je bilo veličanstveno.

Samo su fenjerdžije jedinog fenjera na Sjevernom polu i njegov kolega sa jedinim fenjerom na Južnom polu, vodili besposličarski i bezbrižan život: oni su radili dvaput godišnje.

XVII

Kad čovjek želi da bude duhovit, dešava se da malčice slaže. Nisam bio sasvim pošten kad sam vam govorio o fenjerdžijama. Mogao bih da stvorim pogrešan utisak o našoj planeti kod onih koji je ne poznaju. Ljudi zauzimaju vrlo malo mjesta na Zemlji. Kad bi četiri milijarde stanovnika koji naseljavaju Zemlju stajali malo stisnuti kao na nekom skupu, lako bi se mogli smjestiti na trg pedeset kilometara dug i pedeset kilometara širok. Čovječanstvo bi se moglo zbiti na najmanje ostrvce u Tihom okeanu.

Odrasli vam neće naravno vjerovati. Oni zamišljaju da zauzimaju mnogo mjesta. Smatraju sebe važnim kao baobabi. Preporučite im neka računaju. Oni obožavaju brojeve; to će im se svidjeti. Ali ne gubite vrijeme na taj dosadni zadatak. Nema smisla. Imajte povjerenja u mene.

Pošto se našao na Zemlji, mali princ je bio veoma iznenadjen što ne vidi nikoga. Već se uplašio da nije pogriješio planetu, kada se neki prsten boje mjeseca pokrenu u pijesku.

- Dobro več, reče mali princ za svaki slučaj.
- Dobro več, reče zmija.
- Na koju sam planetu pao? upita mali princ.
- Na Zemlju, u Afriku, odgovori zmija.
- Oh!... Zar na Zemlji, nema nikoga?
- Ovdje je pustinja. U pustinjama nema nikoga. Zemlja je velika, reče zmija.

Mali princ sjede na jedan kamen i podiže oči ka nebu:

- Pitam se, reče on, da li su zvijezde osvijetljene zato da bi jednog dana svako mogao naći svoju. Pogledaj moju planetu. Ona je upravo iznad nas... Ali tako je daleko!
- Lijepa je, reče zmija. Zašto si došao ovamo?
- Imao sam teškoća sa jednim cvijetom, odgovori mali princ.
- O! reče zmija.

I oboje začutiše.

- Gdje su ljudi? najzad ponovo progovori mali princ. Čovjek se osjeća malo usamljen u pustinji...
- Čovjek je usamljen i medju ljudima, reče zmija.

Mali princ je dugo posmatrao zmiyu:

- Čudna si ti životinja, progovori on najzad, tanka kao prst...
- Ali sam moćnija od kraljevskog prsta, reče zmija.

Mali princ se osmjehnu:

- Nisi baš tako moćna... nemaš čak ni noge... nisi u stanju ni da putuješ...
- Mogu te odnijeti dalje nego brod, reče zmija.

Ona se omota oko noge malog princa kao zlatni prsten:

- Onog koga ja dodirnem, vraća se u zemlju odakle je i došao, dodade ona. Ali ti si čist i dolaziš sa jedne zvijezde...

Mali princ ne odgovori ništa.

- Žao mi te je, tako slabog, na ovoj Zemlji od kamena. Mogu ti pomoći jednoga dana ako budeš mnogo žalio za svojom planetom. Mogu...
- Oh! Razumio sam vrlo dobro, reče mali princ, ali zašto ti uvijek govoriš u zagonetkama?
- Ja ih sve rješavam, reče zmija.

I oboje začutaše.

XVIII

Mali princ predje pustinju, i sreće samo jedan cvijet. Cvijet s tri latice, neki beznačajni cvjetić...

- Dobar dan, reče mali princ.
 - Dobar dan, odgovori cvijet.
 - Gdje su ljudi? učtivo zapita mali princ.
- Cvijet je jednog dana vidio neki karavan kako prolazi.
- Ljudi? Ima ih, vjerujem, pet ili šest. Vidio sam ih prije mnogo godina. Ali nikad se ne zna gdje su. Nestalni su kao vjetar. Nemaju korijena i to im

mного smeta.

- Zbogom, reče mali princ.
- Zbogom, reče cvijet.

XIX

Mali princ se pope na neku visoku planinu. Jedine planine koje je dotada upoznao bila su tri vulkana koji su mu dopirali do koljena. A ugašenim vulkanom služio se kao stoličicom. »Sa jedne visoke planine kao što je ova, pomisli on u sebi, obuhvatiću pogledom cijelu planetu i sve ljude...« Ali je vidio samo oštre kamene vrhove.

– Dobar dan, reče on za svaki slučaj.

– Dobar dan... Dobar dan... Dobar dan...

odgovori odjek.

– Ko ste vi? upita mali princ.

– Ko ste vi... ko ste vi... ko ste vi... odgovori odjek.

– Budite mi prijatelji, ja sam sam, reče on.

– Ja sam sam... ja sam sam... ja sam sam... odgovori odjek.

»Čudne li planete!« pomisli on tada. »Sva je suha, šiljasta i slana. I ljudi nemaju mašte. Ponavljaju ono što im se kaže... Kod kuće sam imao jednu ružu: ona je uvijek govorila prva...«

XX

Ali se desi da mali princ, pošto je dugo koračao po pjesku, kamenju i snijegu, najzad pronadje neki put. A svi putevi vode ka ljudima.

– Dobar dan, reče on.

Bio je to vrt pun rascvjetalih ruža.

– Dobar dan, odgovoriše ruže.

Mali princ ih pogleda. Sve su ličile na njegovu ružu.

– Ko ste vi? zapita ih zaprepašćen.

– Mi smo ruže, rekoše ruže.

– Oh! reče mali princ...

Osjećao se vrlo nesretan. Njegova ruža mu je pričala da je ona jedinstveni primjerak svoje vrste na svijetu. A evo, samo u jednom jedinom vrtu, bilo je pet hiljada potpuno istih!

»Ona bi bila vrlo uvrijedjena, kad bi to vidjela, pomisli on... strašno bi se zakašljala i pravila bi se kao da umire da ne bi ispala smiješna. I ja bih bio prinudjen da se pravim kao da je negujem, jer bi inače, da bi i mene ponizila, stvarno pristala da umre...

Zatim pomisli opet: »Vjerovao sam da sam bogat što imam jedinstven cvijet, a u stvari imam samo običnu ružu. Nju i moja tri vulkana koji mi dopiru do koljena, i od kojih je jedan, možda, zauvijek ugašen; sve to ne čini me baš velikim princom...« I on leže na travu i gorko zaplaka.

XXI

Tada se pojavi lisica:

- Dobar dan, reče lisica.
- Dobar dan, učtivo odgovori mali princ koji se okrenu, ali ne vidje ništa.
 - Evo me ovdje, reče jedan glas, pod jabukom.
 - Ko si ti? upita mali princ. Vrlo si lijepa...

- Ja sam lisica, reče lisica.
- Hodi da se igramo, predloži joj mali princ. Tako sam tužan...
- Ne mogu da se igram s tobom, reče lisica. Nisam pripitomljena.
- Ah! izvini, reče mali princ.

A onda, razmislivši, dodade:

- Šta znači to »pripitomljena«?
- Ti nisi odavde, reče lisica, šta tražiš?
- Tražim ljude, reče mali princ. Šta znači to »pripitomiti«?
- Ljudi imaju puške, reče lisica, i oni love. To je prilično nezgodno! Ali oni gaje i kokoši. Po tome su zanimljivi. Tražiš li kokoši?
- Ne, reče mali princ. Tražim prijatelje. Šta znači to »pripitomiti«?
- To je nešto što se davno zaboravilo, reče lisica. To znači »stvoriti veze«...
- Stvoriti veze?

– Naravno, reče lisica. Ti si za mene samo mali dječak sličan stotinama hiljada drugih dječaka. I ti mi nisi potreban. A ni ja tebi nisam potrebna. Ja sam za tebe samo lisica slična stotinama hiljada lisica. Ali, ako me pripitomiš, bićemo potrebni jedno drugom. Ti ćeš za mene biti jedini na svijetu. Ja ću za tebe biti jedina na svijetu...

– Počinjem da shvatam, reče mali princ. Postoji jedna ruža... mislim da me je pripitomila...

– To je moguće, reče lisica. Čega sve nema na Zemlji...

– Ah! to nije na Zemlji, reče mali princ.

Lisica je izgledala vrlo radoznala:

– Na nekoj drugoj planeti?

– Da.

– Ima li lovaca na toj planeti?

– Ne.

– Gle, pa to je zanimljivo! A kokoši?

– Ne.

– Ništa nije savršeno, uzdahnu lisica.

Ali lisica se ponovo vrati na svoju misao:

– Moj život je jednoličan. Ja lovim kokoši, ljudi love mene. Sve kokoši su slične, i svi ljudi su slični. Meni je dakle, pomalo dosadno. Ali, ako me pripitomiš, moj život će biti kao obasjan suncem. Upoznaću korake koji će biti drugačiji od svih ostalih. Drugi koraci me tjeraju pod zemlju. Tvoji će me kao muzika pozivati da izađem iz rupe. A zatim pogledaj! Vidiš li, tamo dole,

polje puno žita? Ja ne jedem hljeb. Za mene žito ne predstavlja ništa. Žitna polja ne podsjećaju me ni na šta. A to je žalosno! Ali ti imaš kosu boje zlata. Biće divno kada me pripitomiš! Žito, koje je pozlačeno, podsjećaće me na tebe. I ja ću voljeti šum vjetra u žitu...

Lisica učuta i dugo je gledala malog princa:

– Molim te... pripitomi me, reče ona.

– Vrlo rado, reče mali princ, ali nemam mnogo vremena. Treba da pronadjem prijatelje i da se upoznam s mnogim stvarima.

– Čovjek poznaje samo one stvari koje pripitomi, reče lisica. Ljudi nemaju više vremena da bilo šta upoznaju. Oni kupuju gotove stvari kod trgovaca. A kako trgovaca nema koji prodaju prijatelje, ljudi više nemaju prijatelja. Ako hoćeš prijatelja pripitomi me!

– Šta treba da učinim? upita mali princ.

– Treba da si vrlo strpljiv, odgovori lisica. Najprije ćeš sjesti malo dalje od mene, eto tako, na travu. Gledaću te krajičkom oka, a ti nećeš ništa govoriti. Govor je izvor nesporazuma. Ali, svakog dana sješćeš malo bliže...

Sutradan mali princ ponovo dodje.

– Bilo bi bolje da si došao u isto vrijeme, reče lisica. Ako dolaziš, na primjer, u četiri sata popodne, ja ću biti sretna već od tri sata. Ukoliko vrijeme bude odmicalo biću sve

sretnija. U četiri sata biću uzbudjena i uznemirena; upoznaću cijenu sreće! Ali ako budeš dolazio kad ti padne na pamet, nikada neću znati za koji čas da spremim svoje srce... Potrebni su čitavi obredi za to.

– Šta je to obred? upita mali princ.

– I to je nešto što se davno zaboravilo, reče lisica. To je ono što čini da se jedan dan razlikuje od drugog, jedan čas od drugih časova. Kod mojih lovaca, na primjer, postoji jedan obred. Oni četvrtkom igraju sa seoskim djevojkama. Četvrtak je, dakle, divan dan! Idem u šetnju čak do vinograda. Kad bi lovci igrali sa djevojkama kad im padne na pamet, svi bi dani ličili jedan na drugi, i ja ne bih uopšte imala odmora.

Tako mali princ pripitomi lisicu. A kada se dan rastanka približi:

– Ah! reče lisica... Plakaću.

– Sama si kriva, reče mali princ, nisam ti želio zlo, ali ti si htjela da te pripitomim...

– Naravno, reče lisica.

– Ali ti ćeš plakati! reče mali princ.

– Naravno, reče lisica.

– Znači, time ništa ne dobijaš!

– Dobijam, reče lisica, zbog boje žita.

Zatim dodade:

– Idi pogledaj ponovo ruže. Shvatićeš da je tvoja jedinstvena na svijetu. Vrati se onda da mi kažeš zbogom, a ja ću ti pokloniti jednu tajnu.

Mali princ ode da ponovo vidi ruže.

– Vi uopšte ne ličite na moju ružu, vi još ništa ne značite, reče im on. Niko vas nije pripitomio, i vi niste nikoga pripitomile. Vi ste kao što je bila moja lisica. Bila je to obična lisica slična stotinama hiljada drugih. Ali ja sam od nje napravio svog prijatelja, i ona je sada jedinstvena na svijetu.

Ruže su se osjećale vrlo nelagodno.

– Lijepe ste, ali ste prazne, reče im on još. Čovjek ne može da umre za vas. Naravno, običan prolaznik povjerovao bi da moja ruža liči na vas. Ali ona sama značajnija je od svih vas zajedno zato što sam je zavolio. Zato što sam nju stavljao pod stakleno zvono. Zato što sam njoj napravio zaklon. Zato što sam zbog nje poubijao gusjenice (osim one dvije–tri radi leptirova). Zato što sam nju slušao kako se žali, hvališe ili kako ponekad ćuti. Zato što je to moja ruža.

I on se vrati lisici:

– Zbogom, reče joj on...

– Zbogom, odgovori lisica. Evo moje tajne. Sasvim je jednostavna: čovjek samo srcem dobro vidi. Suština se očima ne da sagledati.

– Suština se očima ne da sagledati, ponovi mali princ da bi zapamtio.

– Vrijeme koje si uložio oko tvoje ruže čini tu ružu tako dragocjenom.

– Vrijeme koje sam uložio oko moje ruže... reče mali princ da bi zapamtio.

– Ljudi su zaboravili tu istinu, reče lisica. Ali ti ne treba da je zaboraviš. Ti si zauvijek odgovoran za ono što si pripitomio. Ti si odgovoran za tvoju ružu...

– Ja sam odgovoran za svoju ružu, ponovi mali princ da bi zapamtio.

XXII

- Dobar dan, reče mali princ.
- Dobar dan, odgovori skretničar.
- Šta ti to radiš? upita ga mali princ.
- Odabirem putnike, u grupama od hiljadu, odgovori skretničar. Ispraćam vozove koji ih odnose, čas na desnu stranu čas na lijevu.

Jedan osvjetljeni brzi voz, tutnjeći kao grmljevina, zatrese skretničarevu kućicu.

- Prilično se žure, reče mali princ. Za čim jure?
 - To ne zna čak ni mašinovodja, reče skretničar.
- I zatutnja, u suprotnom pravcu, drugi osvjetljeni brzi voz.
- Zar se već vraćaju? upita mali princ.
 - To nisu isti, reče skretničar. To je razmjena.
 - Nisu bili zadovoljni tamo gdje su bili?
 - Čovjek nikad nije zadovoljan tamo gdje je, reče sketničar.

I zagrmi treći osvjetljeni brzi voz.

- Da li to oni jure one prve putnike? upita mali princ.
- Ne, oni ne jure nikoga, reče skretničar. Oni unutra spavaju ili zjevaju. Samo djeca pilje kroz prozor.
- Samo djeca znaju šta žele, reče mali princ. Ona gube vrijeme oko jedne lutke od krpa, koja im postaje veoma važna, i ako im je neko oduzme, ona plaču...
- Sretna su, reče skretničar.

XXIII

– Dobar dan, reče mali princ.

– Dobar dan, reče trgovac.

To je bio trgovac savršenih pilula koje gase žedj. Čovjek proguta jednu nedeljno i ne osjeća više potrebu da pije.

– Zašto to prodaješ? upita mali princ.

– To je velika ušteda u vremenu, reče trgovac. Stručnjaci su proračunali da čovjek uzimajući ove pilule uštedi pedeset tri minuta nedeljno.

– A šta radi za tih pedeset tri minuta?

– Radi šta hoće...

»Kada bih ja imao, reče u sebi mali princ, kad bih ja imao slobodnih pedeset tri minuta, uputio bih se sasvim lagano nekom izvoru...«

XXIV

Bilo je to osmog dana posle kvara koji mi se desio u pustinji, i dok sam slušao priču o trgovcu ispio sam poslednji gutljaj svoje zalihe vode.

- Ah! rekoh malom princu, tvoje uspomene su vrlo lijepe, ali ja još nisam popravio svoj avion, a nemam više ništa za piće, i ja bih isto tako bio vrlo sretan kada bih mogao da se uputim sasvim lagano nekom izvoru!
- Moja prijateljica lija, reče mi on...
- Mali moj, nije više riječ o lisici!
- Zašto?
- Zato što ćemo umrijeti od žedji...

On nije razumio moju misao te mi odgovori:

- Dobro je što čovjek ima prijatelja, čak i kad treba da umre. Ja sam vrlo zadovoljan što sam imao lisicu za prijatelja...

»Nije svjestan opasnosti, pomislih. On nikada nije ni gladan ni žedan. Dovoljno mu je malo sunca...«

Ali on me pogleda i odgovori na moju misao:

- I ja sam žedan... hajde da potražimo neki bunar...

Napravih jedan umoran pokret »glupo je tražiti bunar na slijepo u beskrajnoj pustinji«. Ipak krenusmo.

Pošto smo satima koračali, ćuteći, pade noć i zvijezde počеше da se pale. Primjećivao sam ih kao u snu, jer sam imao malu groznicu zbog žedji. Riječi malog princa vrzmale su mi se po glavi:

– I ti si dakle žedan? zapitah ga.

Ali on ne odgovori na moje pitanje. Reče mi jednostavno:

– Voda može biti dobra i za srce...

Nisam razumio njegov odgovor, ali začutah... Znao sam dobro da ga nije trebalo ispitivati. Bio je umoran. Sjede. Sjedoh pored njega. I poslije kratkog ćutanja, on reče:

– Zvijezde su lijepe, zbog jednog cvijeta koga čovjek ne vidi...

Odgovorih »naravno«, i posmatrah bez riječi pješčane nabore na mjeseci.

– Pustinja je lijepa, reče on...

I to je bila istina. Uvijek sam volio pustinju. Čovjek sjedne na neku pješčanu dunu. Ne vidi ništa. Ne čuje ništa. Pa ipak nešto svjetluca u tišini...

– Ono što krasi pustinju, reče mali princ, to je što se u njoj negdje skriva bunar...

Iznenada shvatih ovo tajanstveno svjetlucanje pjeska. Kad sam bio mali, stanovao sam u jednoj staroj kući za koju se pričalo da je u njoj zakopano blago. Naravno, niko ga nikad nije našao, a možda ga čak nije ni tražio. Ali je njime bila začarana cijela kuća. Moja kuća je duboko u sebi skrivala jednu tajnu...

– Da, rekoh malom princu, bilo da je u pitanju kuća, zvijezde ili pustinja, ono što čini njihovu ljepotu nevidljivo je!

Pošto je mali princ zaspao, uzeh ga u naručje i ponovo krenuh. Bio sam uzbudjen. Činilo mi se da nosim neko krhko blago. Izgledalo mi je čak da na Zemlji nema ničeg krhkijeg. Posmatrao sam, na mjesecini to blijedo čelo, te zatvorene oči, te pramenove kose koji su lepršali na vjetru i govorio u sebi:

»Ja ovdje vidim samo ljusku. Najvažnije je nevidljivo...«

Kako se na njegovim poluotvorenim ustima ocrtavao osmijeh, rekoh još: »Ono što me najviše uzbuđuje kod ovog malog usnulog princa, to je njegova vjernost jednom cvijetu, to je slika jedne ruže koja zrači u njemu kao plamen lampe, čak i kada spava...« I činio mi se još krhkiji. Treba dobro čuvati lampe: najmanji vjetrić može ih ugasi... I, idući tako, pronašao sam pred zoru bunar.

XXV

– Ljudi se, reče mali princ, guraju po brzim vozovima, ali ne znaju više šta traže. Onda postaju nemirni i vrte se u krugu...

I dodade:

– Ne vrijedi...

Bunar do koga smo stigli nije ličio na bunare u Sahari. Saharski bunari su obične rupe iskopane u pijesku. Ovaj je ličio na seoski bunar. Ali tu nije bilo nikakvog sela i ja sam mislio da sanjam.

– To je neobično, rekoh malom princu, sve je spremno: čekrk, vedro i konopac.

On se nasmija, dodirnu konopac, i pusti da se čekrk odmota. Čekrk zaškripa kao što škripa stari pijetao na krovu kad dugo nije bilo vjetra.

– Čuješ li, reče mali princ, mi smo probudili ovaj bunar i on pjeva...

Nisam želio da se napreže:

– Pusti mene, rekoh mu, to je suviše teško za tebe.

Polako sam digao vedro do kamene ograde. Tu sam je čvrsto uglavio. U ušima mi je još brujala pjesma čekrka, a u vodi koja je još podrhtavala vidio sam kako podrhtava sunce.

– Žedan sam te vode, reče mali princ, daj mi da pijem...

I ja sam razumio šta je tražio!

Podigao sam vedro do njegovih usana. Pio je zatvorenih očiju. Bilo je tiho kao na svečanosti. Ta voda je bila više nego hrana. Ona je proizišla iz hoda pod

zvjezdama, iz pjesme čekrka, iz napora mojih ruku. Prijala je srcu kao poklon.

- Ljudi sa tvoje planete, reče mali princ, gaje pet hiljada ruža samo u jednom vrtu... i nisu u stanju da u njima nadju ono što traže...
- Nisu u stanju da nadju, odgovorih...
- A ipak, ono što traže, može se naći u jednoj jedinoj ruži ili u malo vode...
- Naravno, odgovorih.

A mali princ dodade:

- Ali oči su slijepe. Treba tražiti srcem.

Napio sam se. Disao sam duboko. Pjesak u zoru ima boju meda. Bio sam sretan i zbog te boje meda. Zašto je morala da se umješa tuga...

- Treba da održiš svoje obećanje, reče mi tiho mali princ, koji je opet sjeo pored mene.
- Kakvo obećanje?
- Znaš i sam... brnjicu za moju ovcu... ja sam odgovoran za onaj cvijet!

Izvukoh iz džepa moje nedovršene crteže. Mali princ ih spazi i reče smijući se:

- Tvoji baobabi liče pomalo na kupus...
- Oh!

A ja sam bio tako gord na baobabe!

- Tvoja lisica... njene uši... liče pomalo na rogove... isuviše su duge!

On se i dalje smijao.

– Nepravedan si, mališa, nisam nikad ništa znao da crtam osim zmijskog cara spolja i iznutra.

– Oh! Biće dobro! reče on, djeca razumiju.

Nacrtao sam dakle brnjicu. Srce mi se steglo dok sam mu je davao:

– Ti imaš neke namjere za koje ja ne znam...

Ali mi on ne odgovori. Samo mi reče:

– Znaš, moj pad na Zemlju... sutra će biti godinu dana...

Zatim, zastavši za tren, doda:

– Pao sam tu sasvim blizu...

I pocrveni.

Ne razumjevajući zašto, ja osjetih opet neku čudnu tugu. Ali, mi jedno pitanje pade na pamet:

– Znači da to nije slučajno što si se onog jutra kad sam te sreo, prije osam dana, šetao tako, sasvim sam, hiljadama kilometara daleko od prvog naselja. Vraćao si se na mjesto gdje si pao?

Mali princ još više pocrveni.

Ja nastavih kolebajući se:

– Možda zbog godišnjice?

Mali princ ponovo pocrveni. On nikada nije odgovarao na pitanja, ali kada čovjek pocrveni to znači »da«, zar ne?

– Ah! rekoh mu ja, bojim se...

Ali mi on odgovori:

– Ti treba sada da radiš. Treba da se vratiš svojoj mašini. Čekaću te ovdje. Vрати se sutra uveče...

Ali to me nije umirilo. Sjetio sam se lisice. Ako čovjek dopusti da ga pripitome, može se desiti da zaplače...

XXVI

Pored bunara nalazile su se ruševine nekog starog kamenog zida. Kad sam se vraćao s posla, sutradan uveče, opazio sam izdaleka mog malog princa kako sjedi gore na zidu, spuštениh nogu. I čuo sam ga kako govori:

– Ti se dakle ne sjećaš? govorio je on.
– Nije bilo baš ovdje!

Neki glas mu je bez sumnje govorio, jer on odvrati:

– Da! Da! tačno u ovaj dan, ali ne na ovom mjestu...

Produžio sam prema zidu a još nikog nisam osim malog princa ni vidio ni čuo. Ali, mali princ ponovo odgovori:

– Naravno. Vidjećeš gdje počinje moj trag na pjesku. Čekaj me tamo. Doći ću noćas.

Bio sam na dvadeset metara od zida i još nisam ništa vidio.

Poslije kraćeg ćutanja, mali princ opet reče:

– Imaš li dobrog otrova? Je si li sigurna da se neću dugo mučiti?

Stadoh, stegnutog srca, ali još uvijek nisam razumio. Tada spustih pogled do podnožje zida i odskočih! Tu, ustremljena prema malom princu, nalazila se jedna od onih žutih zmija koje vas ubiju za trideset sekundi. Preturajući po džepu da bih izvadio svoj pištolj, počeh da trčim, ali na šum mojih koraka zmija polako potonu u pijesak, kao mlaz vode koji presahnjuje, i ne žureći se šmugnu medju kamenje uz lak metalni zvuk.

Stigoh do zida tačno u času da prihvatim u naručje mog malog princa, blijedog kao smrt.

– Šta to treba da znači! Govoriš sada sa zmijama!

Skinuo sam mu njegov vječiti zlatni šal. Pokvasio sam mu sljepoočnice i dao mu da pije. I nisam se usudjivao ništa više da pitam. Gledao me je ozbiljno i zagrlio me oko vrata. Osjećao sam kako mu srce kuca kao u ptičice koja umire pogodjena iz puške. On mi reče:

– Radujem se što si pronašao kvar u tvojoj mašini. Sad možeš da se vratiš kući...

– Otkud znaš!

Upravo sam htio da mu kažem da sam, iako se nisam nadao tome tako brzo, uspio da popravim svoj avion!

On ništa ne odgovori na moje pitanje, ali dodade:

– I ja se danas vraćam kući...

Zatim reče sjetno:

– To je mnogo dalje... mnogo teže...

Osjećao sam da se dešava nešto neobično. Stezao sam ga u naručju kao malo dijete, a ipak mi se činilo kao da tone pravo u neki bezdan a ja nisam u stanju ništa da učinim da ga zadržim...

Imao je ozbiljan pogled, zagledan u daljinu:

– Imam tvoju ovcu. I imam kutiju za ovcu. I brnjicu...

On se tužno osmjehnu. Dugo sam čekao. Osjećao sam da mu se malo-pomalo vraća toplota.

– Jadničak mali uplašio si se... Razumije se da se uplašio!

Ali on se tiho nasmija:

– Još više ću se plašiti večeras...

Osjetih kako se ponovo ledim pred neizbježnim. I shvatih da ne mogu da podnesem misao da više nikada neću čuti taj smijeh. Za mene je on bio kao izvor u pustinji.

– Mali moj, hoću i dalje da te slušam kako se smiješ...

Ali on mi reče:

– Ove noći, biće godina dana. Moja zvijezda će se nalaziti tačno iznad onog mjesta gdje sam pao prošle godine...

– Maleni, to nije istina, zar ne, ta priča o zmiji i o rastanku i o zvijezdi...

Ali on ne odgovori na moje pitanje. Reče mi:

– Ono što je važno, to se ne vidi...

– Naravno...

– To je kao sa cvijetom. Ako voliš jedan cvijet koji se nalazi na nekoj planeti, prijatno je noću gledati u nebo. Na svim zvijezdama cvjeta cvijeće.

– Naravno...

– To je kao s vodom. Ona koju si mi dao da pijem bila je kao muzika, zbog čekrka i konopca... sjećaš li se... bila je slatka.

– Naravno...

– Gledaćeš noću zvijezde. Moja je isuviše mala da bih ti pokazao gdje se nalazi. Bolje je ovako. Moja zvijezda biće za tebe jedna od zvijezda. Voljećeš dakle da gledaš sve zvijezde... Sve će one biti tvoji prijatelji. A zatim, pokloniću ti nešto...

On se opet nasmija.

– Ah! mali moj, kako volim tvoj osmijeh!

– Upravo to će biti moj poklon... biće to kao s vodom...

– Šta hoćeš da kažeš?

– Za sve ljude zvijezde ne znače isto. Za jedne, koji putuju, zvijezde su vodiči. Za druge, one su samo male svjetiljke. Za učenjake, one su problemi. Za mog poslovnog čovjeka one su bile zlato. Ali sve te zvijezde tamo ćute. A ti, ti ćeš imati zvijezde kakve niko nema...

– Šta hoćeš da kažeš?

– Kad budeš gledao nebo, noću, pošto ću ja stanovati na jednoj od njih, pošto ću se ja smijati na jednoj od njih, to će za tebe biti kao da se sve zvijezde smiju. Ti ćeš imati zvijezde koje znaju da se smiju!

On se i dalje smijao.

– A kada se utješiš (čovjek se uvijek utješi), biće ti drago što si se sa mnom upoznao. Ostaćeš mi uvijek prijatelj. Poželićeš da se smiješ sa mnom. Otvorićeš ponekad prozor, onako, iz zadovoljstva... I tvoji prijatelji biće iznenadjeni kad te vide da se smiješ gledajući u nebo. A ti ćeš im tada reći: »Da, zvijezde me uvijek zasmijavaju!« A oni će pomisliti da si lud. Jesam ti podvalio...

On se i dalje smijao.

– To će biti kao da sam ti dao, umjesto zvijezda, šaku zvončića koji znaju da se smiju...

On se još smijao. A zatim se uozbilji:

– Noćas... znaš... nemoj doći.
– Neću se odvajati od tebe.
– Izgledaće kao da sam bolestan... izgledaće pomalo kao da umirem. Tako je to. Nemoj doći da to gledaš, nema smisla...
– Neću se odvajati od tebe.

Ali je on bio zabrinut.

– Kažem ti to... i zbog zmije. Ne treba da te ujede... Zmije su zle. Mogu da ujedu iz zadovoljstva...
– Neću se odvajati od tebe.

Ali nešto ga umiri:

– Istina, one nemaju više otrova za drugi ujed...

Te noći nisam primjetio kad je pošao. Pobjegao je nečujno. Kada sam uspio da ga stignem, išao je odlučno, brzim korakom. Reče mi samo:

– Ah! Tu si...

I uze me za ruku. Ali se još mučio:

– Griješiš. Biće ti teško. Izgledaću kao da sam mrtav, a to neće biti istina...

Ja sam ćutao.

– Shvataš. To je vrlo daleko. Ne mogu da ponesem ovo tijelo. Suviše je teško.

Ja sam ćutao.

– To će biti kao stara napuštena ljuštura. Stare ljušture su tužne...

Ja sam ćutao.

On se malo obeshrabri. Ali učini još jedan napor:

– Biće lijepo, znaš. I ja ću gledati zvijezde. Sve zvijezde će biti bunari sa zahrdjalim čekrkom. Sve će mi zvijezde sipati da pijem...

Ja sam ćutao.

– To će biti veoma zabavno! Ti ćeš imati pet stotina miliona zvončića, a ja ću imati pet stotina miliona izvora...

I on začuta, jer je plakao...

– To je tamo. Pusti me jedan korak samog.

I on sjede, jer se plašio.

Zatim reče:

– Znaš... moja ruža... ja sam za nju odgovoran! A ona je tako slaba! Ona je tako bezazlena! Ona ima samo četiri ništavna trna da je brane od svijeta...

I ja sam sjeo jer više nisam mogao da stojim. On reče:

– Eto... To je sve...

Još malo je oklijevao, zatim ustade. Koraknu. Ja nisam mogao da se maknem.

Bljesnu žuta munja kraj njegove noge. On ostade za trenutak nepomičan. Nije viknuo. Pao je polako kao što pada drvo. Nije se ništa čulo zbog pijeska.

XXVII

I sada, naravno, prošlo je šest godina... Još nikada nisam pričao ovu priču. Kada su me drugovi ponovo vidjeli, bili su sretni što me vide živog. Bio sam tužan, ali sam im rekao: »To je od umora...«

Sada sam se malo utješio. To jest... ne sasvim. Ali znam da se on vratio na svoju planetu, jer u zoru nisam pronašao njegovo tijelo. To nije bilo tako teško tijelo... A ja volim noću da slušam zvijezde. Kao pet stotina miliona zvončića... Ali evo, događa se nešto neobično. Na brnjicu, koju sam nacrtao za malog princa, zaboravio sam da stavim kožni kaiš! Nikada je neće moći da namjesti svojoj ovci. I ja se pitam: »Šta li se dogodilo na njegovoj planeti? Možda je ipak ovca pojela ružu...«

Ponekad kažem sebi: »Naravno da nije! Mali princ zatvara svake noći svoju ružu pod stakleno zvono, i dobro pazi na svoju ovcu...« Tada sam sretan. I sve zvijezde se smiju umiljato.

Ponekad opet kažem sebi: »Katkada je čovjek zaboravan i to je dovoljno! Jedno veče zaboravio je stakleno zvono, ili se možda jedne noći ovca iskrala nečujno...« Tada se svi zvončići pretvaraju u suze!...

Velika je to tajna. Za vas, koji isto tako volite malog princa, kao i za mene, nije nimalo svejedno da li je negdje, bogzna gdje, jedna ovca koju ne poznajemo, pojela ili nije, jednu ružu...

Pogledajte nebo. Zapitajte se: Da li je ovca pojela ružu ili nije? I videćete kako se sve mijenja...

I nijedna odrasla osoba neće nikada razumjeti da to ima toliko značaja!

Ovo je za mene najljepši i najtužniji krajolik na svijetu. To je isti krajolik kao i na predhodnoj strani, ali sam ga ja još jedanput nacrtao da bih vam ga dobro pokazao. Eto tu se mali princ pojavio na Zemlji, zatim je iščezao. Gledajte pažljivo ovaj crtež da biste bili sigurni da ćete ga prepoznati, ako jednog dana budete putovali po Africi u pustinji i ako vam se desi da prolazite tuda, preklinjem vas ne žurite se, zastanite malo ispod same zvijezde! Ako vam tada pridje neki dječak, ako se smije, ako ima zlatnu kosu, ako ne odgovara kad ga čovjek pita, pogodićete odmah ko je. Budite onda dobri! Ne ostavljajte me tako tužnog: pišite mi brzo da se on vratio...